

Handläggare
Malin Fornander
Telefon: 08-50825288

Till
Socialnämnden
2023-06-13

Skrivelse om behovet av stärkt arbete mot sexuell exploatering

Svar på skrivelse från Liberalerna, Moderaterna,
Centerpartiet och Kristdemokraterna

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på skrivelsen om behov av ett IOP för att växla upp arbetet mot sexuell exploatering av barn.

Sammanfattning

I en skrivelse till socialnämnden från Jan Jönsson (L), Anne-Lie Elfvén (L), Andréa Hedin (M), Kristin Jacobsson (C) och Michaela Hollis (KD) påtalas ett behov av att socialförvaltningen växlar upp arbetet mot sexuell exploatering av barn. Författarna hänvisar till kontakt med Stiftelsen 1000 Möjligheter som i sin verksamhet noterat en ökning av ukrainska flickor som utsätts för sexuell exploatering och menar att samhället i stort behöver bli bättre på att uppmärksamma barn och unga som utsätts för sexuell exploatering.

I skrivelsen uppdras åt förvaltningen att redogöra för förvaltningens arbete mot sexuell exploatering av barn, att genom en behovsanalys ge förslag på kompletterande insatser till stadens egen verksamheter som på bästa sätt stärker detta arbete samt att utreda lämpliga organisationer för ett IOP med staden. Förvaltningen delar författarnas syn på att arbetet för att uppmärksamma och stödja en mycket utsatt grupp barn är av största vikt och att en utveckling av det aldrig får stanna upp.

I svaret redogörs för förvaltningens arbete mot barn i sexuell exploatering. Förvaltningen har så sent som i mars genomgått en organisationsförändring som innebär att en ny sektion för människohandel och prostitution samlar förvaltningens kompetens kring målgruppen. Organisationsutvecklingen syftar till att på ett mer effektivt sätt svara upp mot förvaltningens åtaganden på området och förvaltningen anser inte att en genomgripande behovsinventering är aktuell innan den nya organisationen satt sig. Förvaltningen utesluter inte att ett IOP kan bli aktuellt framöver i arbetet mot sexuell exploatering, men att inleda en utredning av

lämpliga organisationer inom civilsamhället utan att en intresseanmälan inkommit vore ett avsteg från gällande riktlinjer.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på skrivelsen.

Bakgrund

Jan Jönsson (L), Anne-Lie Elfvén (L), Andréa Hedin (M), Kristin Jacobsson (C) och Michaela Hollis (KD) har i en skrivelse till socialnämnden lyft behov av ett Idéburet Offentligt Partnerskap för att växla upp arbetet mot sexuell exploatering av barn.

Ärendet

Jan Jönsson (L), Anne-Lie Elfvén (L), Andréa Hedin (M), Kristin Jacobsson (C) och Michaela Hollis (KD) har i en skrivelse till socialnämnden beskrivit att Stiftelsen 1000 Möjligheter i sin verksamhet noterat en ökning av ukrainska flickor som utsätts för sexuell exploatering samt att samhället i stort behöver bli bättre på att uppmärksamma barn och unga som utsätts för sexuell exploatering.

I skrivelsen uppdras åt förvaltningen:

1. att redogöra för förvaltningens arbete mot sexuell exploatering av barn.
2. att genom en behovsanalys ge förslag på vilka kompletterande insatser till stadens egen verksamhet som på bästa sätt stärker detta arbete.
3. att utreda lämpliga organisationer för ett IOP med staden gällande detta.

Jämställdhetsanalys

Sexuellt våld är i stor utsträckning ett uttryck för en ojämlik maktrelation mellan män och kvinnor. Det är framför allt flickor och kvinnor som utnyttjas medan den absoluta majoriteten av de som utnyttjar och köper sex är män. Samtidigt är det viktigt att föreställningar om vem som är offer och förövare inte står i vägen för att alla som utnyttjas sexuellt får det stöd de behöver och att efterfrågan på utnyttjande av barn minskar, oavsett kön.

Barnrättsperspektiv

Barn är särskilt sårbara för utnyttjanden av olika slag, bland annat på grund av sin beroendeställning gentemot vuxna. Enligt barnkonventionen ska alla barn skyddas mot alla former av våld, sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi. Trots detta utsätts en stor mängd barn i Sverige för sexuell exploatering, vilket är ett samhällsproblem som är angeläget att motverka. Det är därför väsentligt att staden arbetar aktivt för att upptäcka och erbjuda stöd till barn och som exploateras sexuellt,

genom sin ordinarie verksamhet men också genom kompletterande insatser som civilsamhället bidrar med.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Ärendet har behandlats i förvaltningsgrupp den 7 juni 2023. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 8 juni 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Att förebygga och bekämpa all typ av våld är en prioriterad fråga för Stockholms stad. Sexuell exploatering är ett samlingsbegrepp för olika former av sexuellt utnyttjande och socialförvaltningen har en lång och bred erfarenhet av att arbeta mot detta, ett arbete som utvecklas och förstärks kontinuerligt. Nedan följer en redogörelse av socialförvaltningens arbete mot sexuell exploatering barn.

Förvaltningen tecknade i april 2021 en samverkansöverenskommelse med Polisregion Stockholm rörande arbetet mot prostitution. I korthet innebär överenskommelsen att de båda aktörerna ska arbeta uppsökande mot både köpare och säljare av sex, i nära samverkan med varandra. Målet är att arbetet ska prioriteras och struktureras så att fler personer i prostitution ska få hjälp och stöd, samt att de personer som misstänks för brott genom köp av sexuell tjänst, koppleri med mera ska lagföras och erbjudas stöd för att upphöra med att begå brott. Varje år tas en gemensam lägesbild och orsaksanalys fram, och utifrån dessa upprättas en aktivitetsplan som säkerställer resurser från bägge parter till nödvändiga insatser. Arbetet delas in i två verksamhetsinriktningar – vuxna personer respektive personer under 18 år, med ett särskilt fokus på barn i utsatthet. Samverkan med polismyndigheten är numer en väl integrerad del av förvaltningens arbete. Idag genomför polisen och socialförvaltningen flera gemensamma arbetspass i veckan i syfte att upptäcka fler personer inom målgruppen. Samverkan medger tillgång till arenor som annars skulle vara svåra att nå och genom konkret gemensam planering ökar möjligheten till kontakt med personer i behov av hjälp och stöd.

På socialförvaltningen finns sedan den 1 mars 2023 en nybildad sektion mot prostitution och människohandel som samlar de funktioner som arbetar med målgruppen, både barn och vuxna. Organisationsutvecklingen syftar till att skapa tydlighet och på ett mer effektivt sätt vidareutveckla arbetsmetoderna samt svara upp mot förvaltningens åtaganden inom ramen för ovan nämnda samverkansöverenskommelse med polisen. Den nya organisationen ska förenkla informationsflödet och kommunikationen mellan de medarbetare som arbetar mot det gemensamma målet att minska prostitution och människohandel samt skapa bättre förutsättningar

för ett nära ledarskap. Den nya organisationen har i skrivande stund bara varit igång i knappt två månader och det är för tidigt att se förväntade resultat av förändringen.

På sektionen mot prostitution och människohandel arbetar två regionkoordinatorer mot människohandel, en med specialistkompetens på vuxnas utsatthet och en på barns särskilt sårbara förhållanden. Regionkoordinatorerna ska säkerställa att personer utsatta för människohandel och prostitution får sina rättigheter tillgodosedda på ett rättssäkert sätt. Arbetet mot människohandel utgår från internationella överenskommelser och avtal och samordnas nationellt av Jämställdhetsmyndigheten. Regionkoordinatorerna deltar i förvaltningens operativa samverkansarbete tillsammans med polisen. Regionkoordinator med särskilt uppdrag mot barn arbetar konsultativt med kunskapsstöd och stöd i enskilda ärenden. Människohandel med barn handläggs alltid hos lokal socialtjänst i stadsdelsförvaltning eller annan kommun.

På sektionen arbetar även en socialsekreterare med ett särskilt uppdrag att i nära samverkan med polisen arbeta för tidig upptäckt gällande barn i sexuell exploatering. Arbetet innefattar att under dagar, kvällar och helger arbeta uppsökande i nära samverkan med polis i syfte att identifiera och ge stöd till barn och unga som är utsatta för prostitution och människohandel. Vidare arbetar socialsekreteraren med stödjande insatser och praktisk hjälp, är en länk till vidare stödinsatser samt finns tillgänglig för råd och stöd till yrkesverksamma som kommer i kontakt med målgruppen. Personer som säljer sex och är under 18 år länkas till respektive stadsdelsförvaltning eller kommun genom anmälan enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Sektionen utför även uppsökande arbete på internet i syfte att etablera kontakt och fånga upp unga personer i utsatthet.

I sektionen ingår även Mikamottagningen som ger stöd till vuxna personer i prostitution, samt KAST (Köpare av sexuella tjänster) som erbjuder stöd till köpare av sexuella tjänster. Om en person under 18 år påträffas köpa sex hänvisas hen till lokal socialtjänst. Mikamottagningen är samlokaliserad med Mika Hälsa som drivs av Region Stockholm och erbjuder medicinsk behandling, stödsamtal och psykologisk behandling till målgruppen.

Utöver sektionen mot människohandel erbjuder förvaltningen även stöd till personer under 18 år som blivit utnyttjade i prostitution eller sugardejting genom Stödcentrum för unga brottsutsatta och vittnen. Stödet utgörs av stödsamtal, rådgivning och stöttning vid polisförhör och genom en eventuell rättsprocess. För att komma till Stödcentrum behöver ingen polisanmälan vara gjord. Även på

Barnhus Stockholm tas barn som utsätts för sexuell exploatering emot när de är föremål för en pågående polisutredning.

År 2021 tog socialförvaltningen fram en handlingsplan för att motverka människohandel och prostitution, med särskilt fokus på barn. Handlingsplanen riktar sig till samtliga verksamhetsområden inom stadens socialtjänst på stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningen. De flesta av handlingsplanens aktiviteter är genomförda under 2022. Några av dem är aktiviteter som återkommer varje år, såsom utbildning för socialtjänstens olika verksamhetsområden. Andra utvecklas över tid, exempelvis pågår ett pilotprojekt i syfte att ta fram rutiner kring ärendehandläggning inom ekonomiskt bistånd gällande personer som utnyttjas i prostitution och skapa en mer likställd handläggning av dessa ärenden över staden. Inom ramen för handlingsplanen har rutinfrågor om våld, både utsatthet och utövande, implementerats på stadens åtta ungdomsmottagningar och frågor om sex i utbyte mot betalning eller annan ersättning är inkluderade. Att ställa rutinmässiga frågor kan vara avgörande för att fånga upp utsatta unga och signalerar att staden ser den utbredda problematiken och tar den på allvar. Statistik visar en ökning av samtal som handlar om våldsutövande, men det är fortfarande för tidigt att se tillförlitliga tendenser, uppföljning pågår under året.

Vidare jobbar socialförvaltningen i samverkan med andra aktörer, exempelvis genom Operation Kvinnofrid, som är en samverkansform med myndigheter i Stockholms län med ett gemensamt uppdrag att verka för ett samhälle fritt från våld. I Operation Kvinnofrids planering för i år ligger bland annat att genomföra en kampanj till allmänheten för att påverka attityder kring sex mot ersättning och pornografi. Operation Kvinnofrids handlingsplan är under revidering och kommer i sin nya form ha ett tydligare fokus på sexuell exploatering av barn.

Socialförvaltningen har precis som konstateras i skrivelsen sedan 2020 ett pågående idéburet offentligt partnerskap med stiftelsen 1000 Möjligheter, i syfte att förebygga våld i ungas relationer, dels genom att nå fler unga våldsutövare, dels genom att sprida kunskap om våld i ungas relationer till ungdomarna själva. Samarbetet har pågått aktivt i ett drygt år och utvärderas löpande. Det har tydligt visat sig att parterna har många beröringspunkter, gällande målgrupp, arbetsmetoder och utmaningar och att partnerskapet har gett förutsättningar för samverkan både på strategisk och på operativ nivå. Stiftelsen har bjudits in till flera av stadens nätverksträffar för att sprida information och upparbeta kontakter. Det syns en liten ökning på Stiftelsens samtalsmottagning gällande våldsutövare, men de som söker stöd för sitt våldsutövande är få till antalet. Stödcentrum som ingår i samverkan hade ökat antal

personer som blivit utsatta för våld i en nära relation med nästan det dubbla antalet under det idéburena offentliga partnerskapets första år.

Socialnämndens organisations- och föreningsutskott beviljar ekonomiska bidrag till flera föreningar som arbetar inom området barn och unga som riskerar utsättas eller utsätts för sexuell exploatering eller sexuellt våld, som kompletterar stadens egna insatser:

Stiftelsen 1000 Möjligheter som författarna till skrivelsen hänvisar till driver verksamheten Ellencentret för personer upp till 25 år som är utsatta för prostitution och är boende i Stockholms stad. Stiftelsen har för år 2023 beviljats ett ökat föreningsstöd för Ellencentret.

Talita arbetar uppsökande, rehabiliterande och förebyggande för att stödja målgruppen kvinnor (från 18 år) som utnyttjas i prostitution, pornografi och människohandel för sexuella ändamål. Föreningen erbjuder både en öppen mottagning och uppsökande verksamhet.

Föreningen *Alltid Sedd* får bidrag för uppsökande arbete bland ungdomar (12-20 år) som har sex mot ersättning, utsätter sig själva eller utsätts för annan exploatering på internet

Organisationen *Storasyster* får bidrag för enskilda samtal och stödgrupper för personer från 13 och uppåt som utsatts för sexuellt våld.

Föreningen *Tillsammans* får bidrag för stödgrupper för tjejer, kvinnor och ickebinära mellan 15-30 år som utsatts för sexuellt våld.

Föreningen *nxtME* får bidrag för stöd i form av stödgrupper, enskilda samtal samt chatt/mail/telefonstöd till unga från 13-21 år som utsatts för incest.

Föreningen *ATSUB* får främst bidrag för telefonjour, stödgrupper och enskilda samtal för anhöriga till barn som utsatts för sexuella övergrepp. Föreningen driver även en telefonjour för barn och unga som utsatts för sexuellt våld.

I skrivelsen uppdras åt förvaltningen att utreda lämpliga organisationer för ett IOP med staden gällande barn och unga utsatta för sexuell exploatering. Förvaltningen fördelar bidrag till ett flertal organisationer som kompletterar stadens egna insatser redan idag, och några av dem, däribland Stiftelsen 1000 Möjligheter, har fått höjda anslag för 2023. Förvaltningen utesluter inte att ett IOP framöver skulle kunna vara ett sätt att utveckla detta arbete. Flera organisationer enligt ovan arbetar med målgruppen och angränsande målgrupper och skulle kunna ingå i en IOP-process. Enligt förvaltningens rutin för idéburet offentligt partnerskap (2017,

reviderat 2020) ska en intresseanmälan anmälas till förvaltningen, vilket i dagsläget inte är gjort. Därefter bedöms om det är juridiskt möjligt att genomföra en överenskommelse om ett IOP. Sedan, om det är lämpligt, påbörjas en IOP-process som innefattar utredning av möjliga deltagare. Att förvaltningen skulle påbörja en utredning utan inkommen intresseanmälan så som föreslås i skrivelsen skulle vara ett avsteg från förvaltningens rutiner.

Förvaltningen anser att de utvecklingsområden som togs fram inom ramen för handlingsplanen för att motverka människohandel och prostitution fortfarande är aktuella och delvis täcker den behovsinventering som författarna till skrivelsen efterlyser. Utöver handlingsplanen identifierar förvaltningen löpande nya behov och förslag på lösningar inom ordinarie verksamhetsutveckling på den nya sektionen för människohandel och prostitution. Förvaltningen ser med tillförsikt på den nya organisationen och hoppas att de resultat som det praktiska arbete som överenskommelsen med polisen har genererat kommer höjas ytterligare genom en mer strukturerad organisation.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på skrivelsen.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Skrivelse om behovet av stärkt arbete mot sexuell exploatering

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2023-06-01
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2023-06-01